

DIDAKTIK O'YIN MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA.

Fayzulloyeva Nozima Elmurot qizi

Termiz davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim fakulteti talabasi.

Annotatsiya. *Mazkur maqolada didaktik o'yinlar yordamida maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning nutqini rivojlantirish haqida ma'lumotlar keltiriladi. Hamda didaktik o'yin yordamida bolalar og'zaki nutqining barcha tarkibiy qismlarini rivojlantirish oid bilimlar bayon etiladi.*

Kalit so'zlar: *Nutq, idrok, o'yin, tasviriy faoliyat, didaktik o'yinchoqlar, tafakkur, Maktabgacha ta'lim yoshi, o'yin texnologiyalari, o'yin turlari.*

Mavzuning dolzarbligi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun nutq rivojlanishini tuzatish [uzoq jarayon](#), bu muloqot va ta'lim jarayonida nutqning mustaqil rivojlanishi uchun yetarli bo'lgan nutq vositalarini shakllantirishga qaratilgan. Shu bilan birga, o'yin maktabgacha yoshdagi bolaning keyingi bosqichga o'tishini tayyorlashda alohida ahamiyatga ega. O'qituvchilar maktabgacha yosh deb atashadi - o'yin yoshi tasodifiy emas, chunki maktabgacha yoshdagi davrda u yetakchi faoliyat hisoblanadi va boshqa hech qanday faoliyat kabi, u bolaning psixikasining xususiyatlariga javob beradi, u eng xarakterli va harakatlidir. Bola psixikasini shakllantirishda o'yinning yetakchi rolini taniqli psixologlar va o'qituvchilar (K. D. Ushinskiy, N. K. Krupskaya, A. M. Gorkiy, A. S. Makarenko, L. S. Vygotskiy, A. N. Leontiev, B. D. Elkonin) qayd etgan. 18-asrda Jan-Jak Russo bolani bilish va tushunish uchun uning o'yinini kuzatish kerakligini ta'kidladi. Muloqot uchun tabiiy muhit til bo'lgan kattalardan farqli o'laroq, bola uchun muloqot uchun tabiiy muhit o'yin faoliyatidir. O'yin faoliyati jarayonida bolalar faoliyatining yangi turlari tug'iladi va farqlanadi.

Bolalar uchun xos bo'lgan turli xil o'yin turlari mavjud. Ba'zi o'yinlar o'qituvchining rahbarligi ostida bolalarning o'zlari tomonidan yaratilgan - bu ijodiy o'yinlar; boshqalari oldindan yaratilgan, tayyor tarkibga va ma'lum qoidalarga ega - bu qoidalar bilan o'yinlar. O'z navbatida, qoidalarga ega o'yinlar mobil va didaktik o'yinlarga bo'linadi. Har bir o'yin turining tabiati va xususiyatlarini to'g'ri tushunish ularni boshqarish usuli uchun katta ahamiyatga ega. Shunday qilib, ijodiy o'yinlarni boshqarishda o'qituvchining vazifasi bolalarga o'yin mavzusini tanlashga, uning syujetini rivojlantirishga yordam berishdir, binoning o'yin uchun zarur bo'lishiga yordam berish, bolalar o'rtasida do'stona munosabatlarni rivojlantirish.

Turli yosh guruhlaridagi ochiq o'yinlar ularni boshqarishda hisobga olinishi kerak bo'lgan farqlarga ega. Yosh guruhlarda eng ko'p ochiq o'yinlar syujetga ega: bolalar o'yinning ma'lum qoidalariga rioya qilgan holda ayiq, quyoning harakatlarini tasvirlaydilar (masalan, quyon ma'lum bir signaldan keyin teshikdan chiqib ketishi

mumkin.). Bolalarni qoidalarga rioya qilishga o'rgatish ko'pincha o'yin jarayonining o'zida, unda tarbiyachining bevosita ishtirokida sodir bo'ladi. Kattaroq guruhda syujetga asoslangan ochiq o'yinlar bilan bir qatorda, syujetsiz o'yinlar katta o'rin egallaydi: bolalar yugurish, sakrash va muvozanatni saqlashni mashq qiladilar. Ularning harakatlari qat'iy qoidalarga bo'ysunadi. O'yinning motivi ko'pincha musobaqadir (masalan, kim bayroqqa tezroq yuguradi). Katta guruh bolalarining o'yinlari asosan jamoaviydir. O'qituvchi va bolalarning o'zlari qoidalarining aniq bajarilishini qat'iy nazorat qiladilar.

Didaktik o'yinlarning mazmuni va qoidalari ko'p jihatdan turli yoshdagi bolalarga ta'lim va tarbiya jarayonida qo'yiladigan o'quv vazifalariga bog'liq. O'yinlarda yosh maktabgacha yoshdagi bolalar Katta ahamiyatga ega: ko'rinish, syujet, so'z. Ushbu o'yinlarda qoidalar didaktik o'yinchoqlarda (bolalar matryoshka qo'g'irchoqlari, yorliqlar, bo'lingan rasmlar bilan shug'ullanadi) mavjud. DA o'rta guruh aqliy vazifalar murakkablashadi, so'z esa ko'proq ahamiyatga ega bo'ladi: bolalar o'zlari biladigan narsaning tavsifiga ko'ra nomlaydilar, topishmoqlar topadilar. O'yin qoidalari endi o'yinchoqning tabiatiga bog'liq emas, balki butun o'yinga bog'liq; ular unga ajralmas komponent sifatida kiritiladi (masalan, so'ralganda javob berish, o'rtoqlarning javobiga ergashish). Kattaroq guruhda aqliy vazifalar yanada murakkablashadi. Bu erda katta o'rinni so'z o'yinlari egallaydi.

Biroq, har xil turdagi o'yinlarning barcha o'ziga xosligi bilan ular o'rtasida juda ko'p umumiylik mavjud. Birinchidan, ular atrofdagi voqelikni aks ettiradi va maktabgacha yoshdagi bolalarning mustaqil faoliyatiga asoslanadi. Ikkinchidan, barcha o'yinlar hissiy jihatdan to'yingan, bolalarga quvonch va zavq bag'ishlaydi.

Lekin, eng muhimi, har qanday o'yin hamroh bo'ladi - nutq. O'yin davomida bolalar yangi so'zlarni qo'llashni mashq qiladilar: o'yinning rivojlanishi bilan so'z tasvirni yaratish, rol o'ynash, syujetni rivojlantirishning asosiy vositasiga aylanadi. Maktabgacha yoshning oxiriga kelib, so'z yangi ma'noga ega bo'ladi: bolalar so'zlar bilan o'yinning butun epizodlarini yaratishi mumkin. Sifatida A.R. Luriya, - nutq bolaning yo'naltiruvchi faoliyatining shakli bo'lgan o'yin jarayonida muhim vazifani bajaradi; uning yordami bilan nutq rejasi amalga oshiriladi, uni murakkab o'yin syujetiga aylantirish mumkin. Nutqning belgi-semantik funksiyasining kengayishi bilan o'yinning butun jarayoni tubdan o'zgaradi: protsessualdan o'yin sub'ekt, semantik bo'ladi.

Turli xil nutq buzilishlaridan aziyat chekadigan maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'yin faoliyati ham o'z ahamiyatini va rolini ularning shaxsiyati va intellektini har tomonlama rivojlantirishning zarur sharti sifatida saqlab qoladi. Tengdoshlar bilan birgalikdagi o'yinda bola o'zaro tushunish tajribasiga ega bo'ladi, o'z harakatlari va niyatlarini tushuntirishni, ularni boshqa bolalar bilan muvofiqlashtirishni o'rganadi. O'yin faoliyatida bola ixtiyoriy xatti-harakatlar tajribasiga ham ega bo'ladi - u o'zini nazorat qilishni, o'yin qoidalariga rioya qilishni, kattalar nazoratisiz tengdoshlari bilan

birgalikda o'yinni davom ettirish uchun bevosita istaklarini cheklashni o'rganadi. Bu fazilatlarning barchasi bolaning keyingi hayotida qanchalik zarurligini tushuntirishning hojati yo'q va birinchi navbatda u tengdoshlarining katta guruhiga kiritilishi kerak bo'lgan maktabda, sinfda o'qituvchining tushuntirishlariga e'tibor qaratish, uning faoliyatini nazorat qilish. uy vazifasini bajarishda harakatlar.

OHP bilan og'rigan bolalar o'z-o'zidan nutq rivojlanishining ontogenetik yo'liga o'ta olmaydi, bu normal rivojlanayotgan bolalarga xosdir. Ushbu xususiyatni bartaraf etish uchun o'yin faoliyatiga asoslangan maxsus tuzatish choralarini ko'rish kerak, chunki nutq maxsus tashkil etilgan o'yin jarayonida eng samarali rivojlanadi. O'yinlarni o'rganishning eng samarali vositalaridan biri sifatida foydalanish bolalarga qiziqarli, quvonchli va majburlashsiz o'rganish imkonini beradi. O'yin bolaning faoliyatini tashkil etishga yordam beradi, uni yangi ma'lumotlar bilan boyitadi, aqliy faoliyatni, diqqatni faollashtiradi, eng muhimi, nutqni rag'batlantiradi. O'yin nutq materialini yangilash va ko'p darajali didaktik materialni o'z ichiga olgan holda turli xil usullarda ishlatilishi mumkin.

Amaliy kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, bunda teatrlashtirilgan o'yinlar alohida o'rin tutadi. Teatr o'yinlari o'yin turlaridan biri sifatida bolalar bog'chasi dasturining ko'plab vazifalarini hal qiladi: ijtimoiy hodisalar bilan tanishish, boshlang'ich matematik bilimlarni shakllantirish, nutqni rivojlantirishdan jismoniy rivojlanishgacha. Teatr o'yinlari adabiy asarlarning yuzida harakat qilmoqda. Adabiy asar qahramonlari xarakterga aylanadi, ularning sarguzashtlari, bolalar fantaziyasi bilan o'zgargan hayotiy voqealari esa o'yin syujetiga aylanadi.

Turli xil teatrlashtirilgan o'yinlar - drammatizatsiya o'yinlari (tasvirlash, sahnalashtirish). Drammatizatsiya o'yinlari syujet dizayni va rolli harakatlarga ega. Drammatizatsiya o'yinlari - bu bola tanish hikoyani o'ynaydigan, uni rivojlantiradigan yoki yangisini o'ylab topadigan maxsus o'yinlar. O'yin drammatizatsiyasining o'ziga xos xususiyati - bu turli xil san'at turlari va badiiy-ijodiy faoliyat (musiqiy, tasviriy, badiiy va nutq) munosabatlarida o'zini namoyon qiladigan sinkretizm. Drammatizatsiya o'yinlarida dialoglar qo'llaniladi, bu esa tarkibni rollar bo'yicha takrorlash imkonini beradi. Rolni o'ynash uchun bola turli xil vizual vositalarni (mimika, tana harakatlari, imo-ishoralar, lug'at va intonatsiya nuqtai nazaridan ifodali nutq va boshqalar) egallashi kerak. Bunday o'yinda bolaning o'zining kichik dunyosini yaratishi va o'zini xo'jayin, sodir bo'layotgan voqealarning yaratuvchisi sifatida his qilishi muhimdir. U qahramonlarning harakatlarini nazorat qiladi va ularning munosabatlarini o'rnatadi. Bunday o'yinlarda bola hech qachon jim o'ynamaydi. O'z ovozi yoki qahramonning ovozi bilan bola voqealar va tajribalarni talaffuz qiladi. U qahramonlarni ovoz chiqarib, hikoya o'ylab topadi, oddiy hayotda unga yashash oson emasligini yashaydi. Bunday o'yinlar davomida nutqning intensiv rivojlanishi sodir bo'ladi, so'z boyligi sifat va miqdoriy jihatdan boyitiladi, bolaning tasavvuri, ijodiy qobiliyatlari, o'zini tuta bilish, syujetga muvofiq diqqatni jamlash, mantiqiy fikrlash va mustaqillik rivojlanadi.

Shuning uchun dramatisatsiya o'yinlari og'ir nutq buzilishi bo'lgan bola uchun juda foydali va zarurdir.

Dramatisatsiya o'yinlarining ahamiyati N.V. asarlarida ham qayd etilgan. Gubanova, Yu.A. Vakulenko, O.V. Pravdina. Tadqiqot G.A. Volkova bolalarning teatrlashtirilgan o'yinlari ularning nutqining turli tomonlarini faollashtirishga yordam berishini ko'rsatdi. Shu bilan birga, nutqning jadal rivojlanishiga xizmat qiluvchi aynan mustaqil teatr-o'yin faoliyati ekanligi, u nafaqat qo'g'irchoq qahramonlari yoki rollardagi o'z harakatlari, balki badiiy nutq faolligini (mavzuni tanlash) ham o'z ichiga oladi. , tanish mazmuni etkazish, bastalash, qahramonlar nomidan qo'shiqlar ijro etish, ularni sahnalashtirish, raqsga tushish, qo'shiq aytish va h.k.).

ONR bo'lgan bolalar, odatda, hissiy tartibga solishda nogiron bolalar bo'lishadi. Shuning uchun ularni vazifani bajarishga qiziqtirish kerak va katta maktabgacha yoshdagi etakchi faoliyat o'yin bo'lganligi sababli, bolalar uchun ertakni "o'ynash" shunchaki syujetni sahnalashtirishdan ko'ra qiziqroqdir. Shu munosabat bilan, OHP bilan katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ko'plab muammolarni hal qilish uchun eng mos o'yin dramatisatsiya hisoblanadi.

Shu bilan birga, bolalar dastlab tomoshabinlardir: ular teatr o'yinlarida ishtirok etish uchun zarur bo'lgan ijodiy jarayonni darhol va to'liq o'zlashtira olmaydi. Bu bosqichda tarbiyachining nutqi namuna bo'lib xizmat qiladi. Bolalar o'qituvchining qanday gapirishini, xarakter uchun harakat qilishini, rol o'ynash harakatlariga taqlid qilishini kuzatadilar. Asta-sekin bolalarning ijodiy faolligi oshadi. Bolalar nafaqat gapirganda, balki ertak qahramonlari kabi harakat qilsalar ham qiziqish uyg'otadilar. Ular rolli harakatlarga taqlid qilishga, bir-birlarini kuzatishga, rolni yaxshiroq va yaxshiroq o'ynashga harakat qilishadi. Bolalar o'z qahramonlari obrazlarini o'ynoqi tarzda takrorlash orqali ularning asosiy xususiyatlarini ham ifodalaydilar: saxiylik, mehribonlik, jasorat, ayyorlik, ochko'zlik va boshqalar. Bu fazilatlar o'yin uslubida uzatiladi va bolaning hissiy sohasiga ta'sir qiladi, uning axloqiy va estetik tarbiyasiga hissa qo'shadi. Bolalar rivojlanadi va shaxsiy fazilatlar: chidamlilik, intizom, maqsadga muvofiqlik va axloqiylik: jasorat, halollik, yaxshi niyat va boshqalar.

A.N. Leontiev o'yin-dramatisatsiyani boshqa odamlarga ta'sir qilishning o'ziga xos etakchi motivi bilan samarali estetik faoliyatga o'tishning mumkin bo'lgan shakllaridan biri deb hisoblaydi.

Teatr o'yinlarining ahamiyati OHPLi bolalarning nutqini rivojlantirish uchun ham katta (dialoglar va monologlarni takomillashtirish, nutqning ekspressivligini o'zlashtirish). Teatr o'yinlari jarayonida nutqni rivojlantirish uchun rag'batlantiruvchi harakat, his-tuyg'ular, his-tuyg'ulardir. Ular musiqali-motorli, nutqiy-motorli va musiqali-nutq o'yinlari va mashqlari tizimidan foydalanadilar. Dramatik o'yinlardan foydalanganda nutqni rivojlantirishda bir vaqtning o'zida bir nechta vazifalar hal qilinadi:

Maktabgacha yoshdagi bolalarning so'z boyligi aniqlashtiriladi, boyitiladi va faollashtiriladi;

Nutqning grammatik tuzilishi yaxshilanadi;

Nutqning dialogik va monolog shakllari takomillashtirilmoqda, nutqiy muloqot madaniyati tarbiyalanmoqda;

Nutqning prozodik tomoni rivojlanadi (intonatsion ekspressivlik, ravonlik, temp, ritm);

Qahramonlar o'rtasida kichik monologlar va batafsilroq dialoglarni bajarish qobiliyati rivojlanadi;

Har xil harakatlar (tananing burilishi, bosh, qo'l harakati) yordamida qahramonlar bilan harakatlarni o'ynash mahorati rivojlanmoqda.

Pedagogik vazifa teatr faoliyatining sintetik tabiati bilan murakkablashadi, unda idrok, fikrlash, tasavvur, nutq bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, o'zini namoyon qiladi. turli xil turlari bolalar faoliyati (nutq, vosita, musiqa va boshqalar). Teatrlashtirilgan o'yinlarni loyihalash, bolalar bilan o'yin atributlari, liboslar haqida suhbatlashishga ham katta ahamiyat beriladi. Ikkinchisi, ayniqsa, yomon rivojlangan tasavvurga ega bo'lgan OHPLi bolalar uchun juda muhimdir - kostyumlar ularga "tasvirga kirishga" yordam beradi.

Shu bilan birga, bunday o'yinlarning mavzulari juda xilma-xil bo'lishi mumkin, masalan, idishlar, mebellar, hayvonlar hayotidan, o'simliklar hayotidan, odamlarning mehnatidan va hokazo. Ularda ishtirok etish orqali bolalar ular atrofidagi dunyo, odamlar, hayvonlar, o'simliklar hayotidagi voqealar ishtirokchisiga aylanish.

Ertaklarga asoslangan dramatisatsiya o'yinlari bir necha bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1-bosqich. Ertak bilan tanishish (o'qish, hikoya qilish, suhbatlar, filmlar, taqdimotlar, videolarni ko'rish; rasm va rasmlarni ko'rish).

2-bosqich. Bilimlar bola tomonidan oqilona idrok etilishi kerak, shuning uchun hissiy qayta aloqa talab qilinadi (qayta hikoya qilish, stol teatri, ochiq o'yinlar).

3-bosqich. Bolaning o'rganilayotgan ob'ektga hissiy munosabatini badiiy faoliyatda aks ettirish; modellashtirish, chizish, loyihalash.

4-bosqich. Syujetdan tashqari mustaqil aktyorlikka tayyorgarlik, ijodiy o'yin uchun zarur muhit, ertak syujetini, teatrlashtirilgan o'yinni o'ynash.

O'yinlar uchun amaliy materiallar har bir mavzu ishning barcha bosqichlariga - nutqni tushunishni rivojlantirishdan tortib, intonatsiyani izchil aytish, his qilish va etkazish, harakatlar, yuz ifodalari, imo-ishoralardan foydalanish, ishtirokchilar bilan muloqot qilish qobiliyatiga qadar bo'lgan tarzda taqsimlanadi.

Shu bilan birga, tovush talaffuzidagi kamchiliklar, so'zlarning tovush obrazini yetarlicha aniq idrok etmaslik, lug'at boyligining chegaralanganligi, grammatik shakllarning to'liq yoki qisman yo'qligi, nutq sur'atining o'zgarishi, uning ravonligi kabilarni hisobga olish kerak. shuningdek, e'tiborning beqarorligi, zaif xotira, kosmosda

yo'naltirishda qiyinchiliklar, hissiy-irodaviy sohaning etukligi - bularning barchasi turli darajada ONRli bolalarning o'yin faolligiga ta'sir qiladi, ularning o'yindagi xatti-harakatlariga sabab bo'ladi. Bu OHP bo'lgan bolalarda nutqni rivojlantirishda o'yinlarni tashkil qilishda individual differentsial yondashuvdan foydalanish zarurligini ko'rsatadi. Va, OHP bo'lgan bolalarning o'yin faoliyatini rivojlantiruvchi o'qituvchi, birinchi navbatda, o'yinda o'rganish vazifalarini hal qilishga yordam beradigan, shuningdek, kontekstda asta-sekin o'sib borayotgan nutq ko'nikmalarini amalga oshirish imkoniyatini ta'minlaydigan maxsus uslubiy usullarni qo'llashi kerak. o'yin haqida.

Shunday qilib, ariza o'yin texnologiyalari ichida ta'lim faoliyati OHPli bolalar bilan nutqni rivojlantirishdagi muammolarni samarali hal qilishga yordam beradi, ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Shu bilan birga, bolalar bilan tuzatish ishlari tizimida umumiy rivojlanmaganlik nutq, nafaqat nutq ko'nikmalarini yaxshilaydigan, balki aqliy faollikni oshiradigan, aqliy jarayonlarning rivojlanishiga hissa qo'shadigan, hissiy faollikni oshiradigan o'yinlar va o'yin mashqlarini o'z ichiga oladi, bu ham nutq ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

Bu jarayonda teatrlashtirilgan o'yinlarning o'rni, bir tomondan, muammolarni hal qilishdan iborat tuzatuvchi ta'lim(nutqni rivojlantirish: lug'at, grammatik tuzilish, tovush talaffuzi va boshqalar), ikkinchi tomondan, atrofimizdagi olam haqidagi bilimlarni kengaytirishda, asosiy aqliy jarayonlarni shakllantirishda, his-tuyg'ularning rivojlanishi, kognitiv faollik bilan chambarchas bog'liq. o'zaro bog'langan.

Turli tadqiqotlarga ko'ra, so'nggi yillarda eng keng tarqalgan nutq buzilishi bu nutqning umumiy rivojlanmaganligi bo'lib, u nutq tizimining barcha tarkibiy qismlarining shakllanishi buzilgan (ham tovush, ham semantik) nutq patologiyasi shakli sifatida tushunilishi kerak. nutqning tomonlari), bolalar esa normal eshitish va birlamchi intakt intellektga ega.

Nutq darajalarini ajrating? rivojlanish: birinchi? Daraja? - nutq? mablag'lar? aloqa? nihoyatda? cheklangan; ikkinchi? Daraja? -? unga o'tish nutqning kuchayishi bilan tavsiflanadi? faoliyat? bola; uchinchi? Daraja? - leksik va grammatik elementlar bilan kengaytirilgan frazeologik nutqning mavjudligi bilan tavsiflanadi? va? fonetik-fonemik? rivojlanmaganligi.

OHP bilan maktabgacha yoshdagi bolalarning nutqi xarakterli xususiyatlarga ega: tovush talaffuzi buziladi; fonemik idrok shakllanmagan; lug'atning etarli emasligi; nutqning kech paydo bo'lishi, leksik va grammatik tuzilmaning shakllanishida sezilarli kechikish, so'zning bo'g'in tuzilishi buzilgan; nutq bir bo'g'inli, sodda gaplardan va agrammatizmlardan iborat; monolog qurishdagi qiyinchiliklar: syujet yoki tavsifiy hikoya; yomon dialog. Tilning til tizimining barcha komponentlari buzilgan.

Nutqning umumiy rivojlanmaganligi psixologik jarayonlar va funktsiyalarning buzilishida ifodalangan nutqdan tashqari alomatlar bilan birga keladi. Bunday maktabgacha yoshdagi bolalarda umumiy vosita noqulayligi, vosita ko'nikmalarining

etarli darajada shakllanmaganligi, e'tibor, idrok, konsentratsiyaning pasayishi bilan ajralib turadi. Bu omillar ham bolaning o'yin faoliyatining shakllanishiga to'sqinlik qiladi, bu normada bo'lgani kabi, umumiy aqliy rivojlanish nuqtai nazaridan etakchi ahamiyatga ega bo'lib, yanada uyushgan o'quv faoliyatiga o'tishni qiyinlashtiradi. Bundan tashqari, yaxshi gapirmaydigan bolalar o'zlarining kamchiliklarini tushuna boshlaydilar, jim, uyatchan, qat'iyatsiz bo'lib qolishadi, ularning odamlar bilan muloqot qilishlari qiyinlashadi.

OHP bo'lgan bolalarda nutqni rivojlantirish bo'yicha tuzatish ishlari tizimi quyidagilarga asoslanishi mumkin: intellektual, rivojlanish, o'yin, innovatsion usullar va vositalar.

O'yinni o'qitish vositalari maktabgacha yoshdagi bolalarda, qoidabuzarliklardan qat'i nazar, etakchi hisoblanadi, chunki o'yin barcha maktabgacha yoshdagi bolalarning etakchi faoliyatidir. Tuzatish va nutq terapiyasi ishining samaradorligi ko'p jihatdan faoliyatning barcha turlarida turli xil o'yinlardan foydalanishga bog'liq bo'ladi, chunki har qanday o'yin bir emas, balki bir nechta fazilatlarni tarbiyalashga yordam beradi, turli organlar va aqliy jarayonlarning ishtirokini talab qiladi. , turli xil hissiy tajribalarni keltirib chiqaradi.

Ertak bilan ishlashni tashkil etishning eng samarali shakllaridan biri bu drammatizatsiya o'yinlari bo'lib, ular aqliy jarayonlarni va shaxsiyatning turli xususiyatlarini - mustaqillik, tashabbuskorlik, hissiy sezgirlik va tasavvurni rivojlantirishga yordam beradi.

Ushbu turdagi o'yin nutqning rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Bola ona tilining boyligini, uning ifoda vositalarini o'rganadi, qahramonlarning xarakteriga va ularning harakatlariga mos keladigan intonatsiyalardan foydalanadi. O'yin-drammatizatsiyada dialogik, hissiy jihatdan boy nutq shakllanadi, bolaning so'z boyligi faollashadi.

O'yinlar yordamida bolalar asar mazmunini, voqealarning mantiqiyliги va ketma-ketligini, ularning rivojlanishi va sababini yaxshiroq o'rganadilar. O'yin-drammatizatsiya nutq aloqasi elementlarini (mimika, imo-ishora, duruş, intonatsiya, ovoz modulyatsiyasi) rivojlanishiga yordam beradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalik - bu bolaning shakllanishi va rivojlanishining qisqa, ammo muhim davri. Maktabgacha yoshdagi bolalarning asosiy faoliyati o'yin bo'lib, uning davomida bolaning ruhiy va jismoniy kuchi rivojlanadi; uning diqqati, xotirasi, tasavvuri, intizomi, epchilligi.

Ishimda didaktik o'yinga alohida e'tibor beraman. Uning qo'llanilishi tufayli o'quv jarayoni maktabgacha yoshdagi bolalar uchun qulay va jozibali o'yin shaklida amalga oshiriladi. Menimcha, didaktik o'yin bolalar nutqini rivojlantiradi: so'z boyligini to'ldiradi va faollashtiradi, to'g'ri ovozli talaffuzni shakllantiradi, izehil nutqni, o'z fikrlarini to'g'ri ifoda etish qobiliyatini rivojlantiradi.

Mening ishimning asosiy maqsadi didaktik o'yin yordamida bolalar og'zaki nutqining barcha tarkibiy qismlarini rivojlantirishdan iborat.

Faoliyatimning pedagogik vazifalari:

- tizim shakllanishi ilmiy bilim tabiat va jamiyat haqida;
- aqliy faoliyatni rivojlantirish: fikrlash jarayonlari va operatsiyalari, kognitiv faollik va mustaqillik, aqliy mehnat madaniyati;
- kognitiv qiziqishlarni, qiziqishni tarbiyalash;
- nutqni shakllantirish: lug'atni to'ldirish va faollashtirish, tovushni to'g'ri talaffuz qilishni o'rgatish, izchil so'zlashuv nutqini rivojlantirish.

•

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bondarenko A.K. Bolalar bog'chasida didaktik o'yinlar. - M., 1990 yil.
2. Jukovskaya R. I. O'yinda bolani tarbiyalash. - M., 1963 yil.
3. "Maktabgacha yoshdagi bolaning o'yini" / Abramyan L.A. tomonidan tahrirlangan. - M. "Ma'rifat", 1989 yil.
4. "Maktabgacha yoshdagi bolaning o'yini" / Novoselova S.A. tomonidan tahrirlangan. - M. "Ma'rifat", 1989 yil.
5. "Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalar o'yinlarini boshqarish" / Vasilyeva M. A. tomonidan tahrirlangan - M. "Ma'rifat", 1986 yil.
6. Sklyarenko T. "O'yin bolalar faoliyatining asosiy turi bo'lib, uning davomida bolaning shaxsini shakllantirish amalga oshiriladi" / "Maktabgacha ta'lim" jurnali, 1983 yil 7-son.